

چاپ سوم

تدریس شطرنج

گام به گام

ترجمه رضا رضایی

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

درسنامه (۷۵ درس، ۱۵۰ ساعت)

مصوب فدراسیون جهانی شطرنج

به نام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه برنگذرد

تدریس شطرنج

گام به گام

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج
مصوب فدراسیون جهان شطرنج

ترجمه

WWW.ACHMAZSTORE.IR

رضا رضایی

انتشارات فرزین

فدراسیون جهانی شطرنج - World Chess Federation

سرشناسه : عنوان و نام پدیدآور : تدریس شطرنج : گام به گام : در ستامه (۷۵ درس، ۱۵۰ ساعت) مصوب فدراسیون جهانی شطرنج

تدوین فدراسیون بین المللی شطرنج (فیده) : ترجمه رضا رضایی

تهران : فرزین، ۱۳۷۸.

مشخصات نشر :

۲۲۰ ص. : مصورا : ۱۶/۵ × ۱۱/۵ س. م.

مشخصات ظاهری :

۱۵-۶-۶۲۵۶-۹۶۴-۹۷۸ : ۵۰۰۰۰ ریال : چاپ سوم

شابک :

عنوان به انگلیسی : Chess for Beginners.

یادداشت :

چاپ دوم : ۱۳۸۰

یادداشت :

چاپ سوم : ۱۳۹۲ (فیه)

یادداشت :

شطرنج

موضوع :

رضایی، رضا. ۱۳۳۵ - مترجم

شناسه افزوده :

۱۳۷۸ ت ۴۴۴۶/GV

رده بندی کنگره :

۷۹۴/۱۲

رده بندی دیویی :

شماره کتابشناسی ملی ۳۵۳۶-۷۸ م

فرزین

انتشارات فرزین

تدریس شطرنج / گام به گام

مصوب فدراسیون جهان شطرنج

ترجمه: رضا رضایی

چاپ سوم: ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ و صحافی: طیفنگار

بها: ۵۰۰۰ تومان

ISBN: 978-964-6256-15-6

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۲۵۶-۱۵-۶

انتشارات فرزین: خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دانشگاه، شماره ۱۷۴

تلفن فروشگاه: ۰۶ ۴۶ ۲۴ ۶۶ دفتر مرکزی: ۰۹۰ ۴۱ ۴۸ ۶۶

ضرورت توسعه در جوامع امروزی داشتن اطلاعات کامل و جامع است. امروزه ابزارهای اطلاع رسانی در سطح جهان می‌توانند در کمتر از ثانیه جزئی‌ترین اطلاعات را به صورت کامل در اختیار مصرف کننده قرار دهند، و این امر می‌طلبد که آدمی علاوه بر مجهز کردن خود به ابزارهای ماشینی، در جنگ اندیشه‌ها نیز که یکی از مشخصه‌های قرن بیست و یکم به شمار می‌رود متکی به فرهنگ غنی و اصول برنامه‌ریزی باشد.

مسئله دستیابی به رشد و توسعه در ابعاد مختلف مستلزم استفاده مطلوب از پژوهشهای علمی و فرهنگی و اجتماعی در راستای ارزشهای والا است، و ایجاد بستر مناسب برای ارتقاء سطح آگاهی از وظایف هر نظامی است. خوشبختانه در کشور اسلامی ما که بر مبنای ارزشهای الهی استوار است، و نقش انسان در توسعه و تکامل بعینه در اصول اولیه تفکر دینی ما نقش بسته است، بستر مناسب برای رشد جوانان و علم‌اندوزان وجود دارد و امکانات لازم و ضروری در اختیار برنامه‌ریزان قرار گرفته است تا بتوانند در خدمت به جوانان عزیز و علاقه‌مندان به کارهای علمی-فرهنگی تلاش کنند.

در بُعد ورزشی نیز باید ضرورتها را تشخیص داد و بر مبنای آنها برنامه‌ریزی و حرکت کرد. قطعاً تأمین نیازهای ورزشی و قهرمانی و ایجاد زمینه‌های فعالیت گسترده‌تر برای نوجوانان و جوانان کشور رسالت مهم مربیان و دست‌اندرکاران امر ورزش است.

با توجه به علاقه‌مندی و رشد شطرنج در سطح کشور و تحرک فزاینده

این رشته علمی - ورزشی، فدراسیون شطرنج بر آن شد که به چاپ و نشر کتابها و متنهایی که در آموزش پایه‌ای جوانان نقش مهم دارند اقدام کند. خوشبختانه کتاب تدریس شطرنج - گام به گام که توسط فدراسیون بین‌المللی شطرنج تدوین و توسط آقای رضا رضایی زیر نظر فدراسیون شطرنج جمهوری اسلامی ایران به نحو احسن ترجمه شده است، اینک با همکاری انتشارات فرزین در اختیار عموم شطرنج‌دوستان و بخصوص مربیان و مدرسان قرار گرفته است. امیدواریم در آینده شاهد انتشار کتابهای پایه‌ای دیگری نیز باشیم و سهم بیشتری در سیاستهای توسعه فرهنگی کشور به عهده بگیریم.

محمد جعفر کامبوزیا

رئیس فدراسیون شطرنج جمهوری اسلامی ایران

فروشگاه تخصصی شطرنج

WWW.ACHMAZSTORE.IR

سخن مترجم

تنها با همکاری صمیمانه اعضای خانواده فیده
می توانیم با مسائل قرن بیست و یکم رویارو شویم و
فیده را نیرومندتر کنیم.

کرسن ایلومژینوف

رئیس فدراسیون بین المللی شطرنج (فیده)

این کتاب شامل دوره کامل آموزش شطرنج در ۷۵ درس است،
که در سال ۱۹۹۸ توسط فدراسیون بین المللی شطرنج منتشر شد.
ضرورت انتشار کتاب مرجعی از این نوع سالها بود که احساس
می شد، زیرا شیوه تدریس واحدی وجود نداشت و مربیان و

مدرسان براساس روشها و سلیقه‌های خودشان به آموزش نوآموزان می‌پرداختند. در طی سالها، و با انباشته شدن تجارب مربیان گوناگون در نقاط مختلف جهان، و همچنین با پیشرفت شیوه‌های تدریس، رفته رفته کمیته اختصاصی "شطرنج در مدارس" که از ارگانهای مهم فیده محسوب می‌شود دست به کار تدوین درسنامه‌ای استاندارد و مورد تأیید کارشناسان شطرنج شد. این کار چند سال طول کشید، زیرا تدوین درسنامه‌ای که بتواند مرجع تدریس و راهنمای مربیان باشد مستلزم رایزنیها و مشاوره‌های متعدد "کمیته شطرنج در مدارس" با صاحب نظران و مربیان برجسته و همچنین بهره‌گیری از آثار مکتوب کشورهای مختلف بود. ^{تخصصی شطرنج}

باری، پس از چند سال، متنی که فدراسیون بین‌المللی شطرنج تهیه کرد به مرحله انتشار رسید. جا دارد که در اینجا ذکر خیری شود از نیکولا پالادینو [از مسئولان شطرنج ایتالیا]، مسئول "کمیته شطرنج در مدارس" فیده، که برای تهیه و انتشار این متن زحمات فراوان کشید. اما این متن از آنجا که برگرفته از منابع مختلف (عمدتاً روسی) و افراد متفاوت از ملیتهای گوناگون بود، می‌بایست به زبان انگلیسی برگردانده شود و در قالب استانداردهای نشر درآید. انجام این کار خود به درازا

کشید و سرانجام در سال ۱۹۹۸ کتابی که مورد نظر فدراسیون بین‌المللی شطرنج بود به زبان انگلیسی در شهر میلان (ایتالیا) توسط انتشارات وریال منتشر شد. فدراسیون بین‌المللی شطرنج این کتاب را برای تمام فدراسیونهای شطرنج کشورها ارسال کرد و توصیه نمود که نهایت سعی را برای ترجمه و تدریس مطالب آن به کار بندند.

جای خوشوقتی است که فدراسیون شطرنج جمهوری اسلامی ایران در زمره نخستین فدراسیونهایی است که از ترجمه و انتشار درسنامه مورد نظر فیده حمایت کرده است و امید می‌رود که متن حاضر بتواند در استاندارد شدن روش تدریس در ایران آن نقشی را که مورد نظر تدوین کنندگان بوده است ایفاء کند. این کتابی است استاندارد که الگو و چارچوب آموزش را به مربیان و مدرسان ارائه می‌دهد، ضمن اینکه مانع ابتکارهای شخصی و سلیقه‌های تدریسی نمی‌شود.

متن انگلیسی کتاب ثمره تلاش خانم الیزابتا پولیرونیاده (از کشور رومانی) است که خود از کارشناسان شناخته شده شطرنج برای نوجوانان به شمار می‌آید و در محافل شطرنجی جهان چهره فعالی است. با وجود این، به هنگام برگرداندن متن انگلیسی به متن فارسی به خطاها و اشکالاتی برخوردیم که حل و

فصل آنها مستلزم تلاشی مضاعف بود. بسیاری از اصطلاحها و تعابیر در چارچوب معنایی صحیح خود به کار نرفته بود، بعضی از مطالب تفهیم کافی نشده بود، و غلطهای نسبتاً زیادی در مثالها و تمرینها به چشم می خورد، و این مسائل کار ترجمه را دشوارتر می نمود و در مواردی به تدوین مجدد تبدیل می کرد. به هر حال، امیدوارم نتیجه کار مقبول نظر علاقه مندان و شطرنج دوستان قرار گیرد، و اگر خطایی یافتند از طریق ناشر با مترجم در میان بگذارند تا هم در چاپهای بعدی مورد نظر قرار گیرد و هم به فدراسیون بین المللی شطرنج منعکس شود.

ACHMAZ

فیادداشت چاپ سوم: شطرنج

از انتشار چاپ دوم تا کنون، عده ای از استادان و همکاران مترجم را مورد تشویق و عنایت قرار دادند و لغزشهایی را که در متن راه یافته بود گوشزد کردند که در چاپ فعلی اصلاح شده است. بخصوص جا دارد از آقای ابوالقاسم نجیب، داور و مربی خوب کشور، که متن را با دقت از ابتدا تا انتها بازبینی کردند و لغزشها را یادآور شدند تشکر کنم.

رضارضایی

فهرست

صفحه	عنوان
۳	سر آغاز
۵	سخن مترجم
۹	فهرست
۱۳	هدفهای کلی در آموزش شطرنج
۱۷	مقدمه
۱۹	روش کار در برنامه تدریس
۲۳	درس ۱ مقدمات
۲۴	درس ۲ نماد نویسی
۲۸	درس ۳ ترفیع پیاده
۳۰	درس ۴ "آن پاسان"
۳۲	درس ۵ قلعه رفتن
۳۵	درس ۶ ارزش مهره‌ها
۳۸	درس ۷ بعضی پوزیسیونهای مساوی
۴۱	درس ۸ مات با سوارهای سنگین (بخش اول)
۴۳	درس ۹ مات با سوارهای سنگین (بخش دوم)
۴۵	درس ۱۰ تمرینهای مات
۴۷	درس ۱۱ بازی را چگونه باید شروع کرد (بخش اول)
۵۰	درس ۱۲ بازی را چگونه باید شروع کرد (بخش دوم)

۵۲	پس از گشایش	درس ۱۳
۵۶	بهره‌گیری از برتری قوا (بخش اول)	درس ۱۴
۵۹	بهره‌گیری از برتری قوا (بخش دوم)	درس ۱۵
۶۱	قاعده مربع	درس ۱۶
۶۴	شاه و پیاده کناری (رخ) علیه شاه	درس ۱۷
۶۷	شاه و پیاده علیه شاه	درس ۱۸
۶۹	کاربرد الگوهای هندسی	درس ۱۹
۷۱	آچمزی (بخش اول)	درس ۲۰
۷۴	آچمزی (بخش دوم)	درس ۲۱
۷۵	حمله دوگانه	درس ۲۲
۷۸	حمله برخاست	درس ۲۳
۸۳	کیش برخاست	درس ۲۴
۸۶	کیش دوگانه	درس ۲۵
۸۹	ترکیب چیست؟ ترکیب براساس عمل فیل در قطر	درس ۲۶
۹۳	قربانی فیل در $h7$ ($h2$)	درس ۲۷
۹۶	ترکیبهای اسب (بخش اول)	درس ۲۸
۹۹	ترکیبهای اسب (بخش دوم)	درس ۲۹
۱۰۲	ترکیبهای پیاده (بخش اول)	درس ۳۰
۱۰۵	ترکیبهای پیاده (بخش دوم)	درس ۳۱
۱۰۷	ترکیب با سوارهای سنگین (بخش اول)	درس ۳۲
۱۱۰	ترکیب با سوارهای سنگین (بخش دوم)	درس ۳۳

۱۱۳	ترکیبهای نمونه وار، براساس هماهنگی سوارها (بخش اول)	درس ۳۴
۱۱۶	ترکیبهای نمونه وار، براساس هماهنگی سوارها (بخش دوم)	درس ۳۵
۱۱۸	ترکیب با موضوع "جلب"	درس ۳۶
۱۲۱	ترکیب با موضوع "اختناق"	درس ۳۷
۱۲۴	ترکیب با موضوع "انحراف"	درس ۳۸
۱۲۷	ترکیب برای "تخلیه خانه"	درس ۳۹
۱۳۰	ترکیب برای "گشودن راه"	درس ۴۰
۱۳۳	ترکیب با موضوع "قطع ارتباط"	درس ۴۱
۱۳۶	ترکیب با موضوع "حذف مدافع"	درس ۴۲
۱۳۹	ترکیب با موضوع "تسخیر خانه قوی"	درس ۴۳
۱۴۲	ترکیب با موضوع "تخریب"	درس ۴۴
۱۴۵	ترکیب با ایده‌های چندگانه	درس ۴۵
۱۴۸	مسئله‌های شطرنج	درس ۴۶
۱۵۱	دام	درس ۴۷
۱۵۵	حمله به شاه قلعه نرفته (بخش اول)	درس ۴۸
۱۵۷	حمله به شاه قلعه نرفته (بخش دوم)	درس ۴۹
۱۵۹	حمله به شاه در قلعه موافق (بخش اول)	درس ۵۰
۱۶۱	حمله به شاه در قلعه موافق (بخش دوم)	درس ۵۱
۱۶۲	حمله به شاه در قلعه مخالف (بخش اول)	درس ۵۲
۱۶۴	حمله به شاه در قلعه مخالف (بخش دوم)	درس ۵۳
۱۶۵	ویژگیهای آخر بازی. بردن آخر بازی با پیاده اضافی	درس ۵۴

۱۶۸	پیاده رونده دور	درس ۵۵
۱۷۰	پیاده رونده حمایت شده	درس ۵۶
۱۷۲	وزیر در برابر پیاده (بخش اول)	درس ۵۷
۱۷۵	وزیر در برابر پیاده (بخش دوم)	درس ۵۸
۱۷۷	حالت‌های تساوی با وجود برتری قوا	درس ۵۹
۱۷۹	آخر بازیهای مقدماتی رخ	درس ۶۰
۱۸۲	برخی روشهای تنوریک در آخر بازی رخ	درس ۶۱
۱۸۵	آخر بازی با فیل قویتر از اسب	درس ۶۲
۱۸۸	آخر بازی با اسب قویتر از فیل	درس ۶۳
۱۹۱	آخر بازی با فیل‌های هم‌رنگ	درس ۶۴
۱۹۳	آخر بازی با فیل‌های ناهم‌رنگ	درس ۶۵
۱۹۵	فیل‌های "خوب" و "بد"	درس ۶۶
۱۹۹	خانه‌های قوی و ضعیف	درس ۶۷
۲۰۲	ضعف پیاده‌ها	درس ۶۸
۲۰۶	ستونهای باز	درس ۶۹
۲۰۹	عرض هفتم (دوم)	درس ۷۰
۲۱۳	آموزش گشایشها (بخش اول)	درس ۷۱
۲۱۵	آموزش گشایشها (بخش دوم)	درس ۷۲
۲۱۷	آموزش گشایشها (بخش سوم)	درس ۷۳
۲۱۸	آموزش گشایشها (بخش چهارم)	درس ۷۴
۲۲۰	آموزش گشایشها (بخش پنجم)	درس ۷۵

فدراسیون بین‌المللی شطرنج (فیده)
این کتاب را برای تدریس شطرنج به
سوموزان تهیه کرده است و مربیان
آموزگاران و پدران و مادران می‌توانند
در باشگاه‌ها، کلاس‌ها، مدرسه‌ها و
مراکز دیگر از آن استفاده کنند.

کل این دوره آموزشی شامل ۷۵ درس است.
(دو جلسه در هفته، هر جلسه دو ساعت)
که مجموعاً ۱۵۰ ساعت را شامل می‌شود.

WWW.ACHMAZSTORE.IR

فروزین

فروشگاه: خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دانشگاه، شماره ۱۷۴

تلفن: ۶۶۴۶۲۴۰۶ دفتر مرکزی: ۶۶۴۸۴۱۹۰

